

Gebruik van Internet als financieel- economische informatiebron bij lezers van de Financieel- Economische Tijd

Heidi Lagast

In het kader van het actieprogramma Medialab van het IWT heeft de Vakgroep Communicatiewetenschappen van de Universiteit van Gent een onderzoek verricht naar het gebruik van het Internet als financieel-economische informatiebron. Het onderzoek gebeurde bij een selectie van Vlamingen die geabonneerd zijn op meerdere gedrukte financieel-economische publicaties van Uitgeversbedrijf Tijd. De centrale onderzoeksvraag was in welke mate zij de weg naar het Internet als (aanvullende) informatiebron reeds gevonden hebben en wat eventuele belemmeringen hiertoe zijn. Van de groep lezers die het Internet als zakelijk nieuwsmedium raadpleegt, is een profiel opgesteld naar variabelen van persoonlijke kenmerken, van beleggerstype en van informatieconsumptie en -behoefte.

In Vlaanderen is Uitgeversbedrijf Tijd immers toonaangevend op het vlak van ontwikkeling en distributie van producten en diensten die onder de noemer van doelgroepgerichte (online) nieuwsvoorziening te vatten zijn: koersen, indexen, beurs- en bedrijfsnieuws in het algemeen. De aard van deze tijdgevoelige informatie vraagt om een snelle doorstroming naar de eindgebruiker (in real time). Het Internet is hiervoor uiteraard het medium bij uitstek, ook al omwille van de vele mogelijkheden op het vlak van interactiviteit, multimedia, selectie en de nieuwe gebruiksfuncties.

■ ELEKTRONISCHE PRODUCTEN EN DIENSTEN VAN DE TIJD

Sinds het einde van de jaren tachtig is elektronisch uitgeven een pijler van het diversificatie-beleid van Uitgeversbedrijf Tijd. Het initiatief om realtime koersinformatie te verzorgen, dateert van 1987 met videotext. Op het einde van 1999 wordt het versturen van koersinformatie via het videotextnetwerk van Belgacom afgebouwd en volledig vervangen door de bestaande Tfd-Realtime en Tfd-Download.

Tfd-Realtime biedt, na aansluiting van een decoder op de pc van de klant, koersinformatie over alle belangrijke beurzen en ook actueel financieel-economisch nieuws. De transmissie verloopt via de kabel, dus zonder communicatiekosten. Met Tfd-Download worden slotkoersgegevens van nationale en internationale beurzen, fondsen of valuta via de modem ingelezen. De informatie is compatibel met de belangrijkste financiële softwarepakketten. Tijd Beursmedia biedt trouwens zelf een aantal softwarepakketten aan, zoals Vision of Portfolio for Windows. Tegen het einde van 1999 wil Tijd Beursmedia de downloading enkel via het Internet laten verlopen. Om een aansluiting op het Internet aantrekkelijk te maken, lanceerde de Tijd begin september 1999 een gratis Internetactie in haar krant. Sinds een paar maanden kan de bezoeker van de site zijn persoonlijke aandelenportefeuille in een overzichtsscherm online opvolgen. Daarnaast kunnen de gebruikers ook intekenen op de 'beurs-mail', die de belegger elke avond via e-mail een overzicht van zijn selectie toont. Deze diensten zijn volledig gratis, na een verplichte registratie met paswoord. Zo krijgt de onderneming uiteraard veel informatie over haar (potentiële) klanten. Tijdnet telt dagelijks 19.000 bezoekers en zo'n 52.000 gebruikers hebben zich op de website geregistreerd. Om en bij de 15.000 portefeuilles van bezoekers worden opgevolgd.

Een ander elektronisch informatieproduct is de Tijd-cd, een zogenaamde hybride cd-rom of 'Web-cd' die artikels van de krant De Financieel-Economische Tijd bevat vanaf 1988, en offline opzoekingen met online opzoekingen via Internet combineert. De Tijd-cd biedt dus dagelijks toegang tot recentere informatie die nog niet op de cd-rom staat. De dienst Tijd Nieuwslijn ten slotte levert realtime financieel-economisch nieuws uit binnen- en buitenland, en levert onder meer de beurskaterns aan andere kranten, aan de journaals van VRT en aan de VRT- en VTM-teletekst.

■ OPZET EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Met de medewerking van Uitgeversbedrijf Tijd is onderzocht wat het huidige gebruik is van elektronische financiële informatiediensten door particuliere Vlamingen die een meer dan gemiddelde interesse voor financieel-economi-

sche informatie hebben. Met andere woorden: welke nieuwe informatiediensten via de bestaande netwerken raadplegen zij nu reeds (Internet, teletekst, softwareprogramma's) en welke zijn de eventuele drempels om niet van deze nieuwe informatienetwerken gebruik te maken?

Met mogelijke drempels bedoelen we de belemmeringen op het vlak van de hardware (geen pc of aangepaste pc, geen modem, geen cd-rom), en de software: niet over de geschikte software beschikken of die niet vinden, niet over een Internetaansluiting beschikken. Ook de perceptie van het Internet kan belemmerend werken (niet veilig, de informatie niet snel genoeg vinden, te duur, te ingewikkeld, niet nuttig).

Tenslotte peilden we naar persoonsgebonden factoren die een eventuele invloed hebben op het gebruik van elektronische informatiediensten (geslacht, leeftijd, opleiding, beroep, lidmaatschap van een beleggingsclub, beleggingsproducten, gevolgde markten, grootte van de portefeuille).

Steekproeftrekking en onderzoeksmethode

Het onderzoek verliep door middel van een schriftelijke enquête aan 3.000 adressen uit het klantenbestand van de Tijd, opgestuurd in februari 1999. Het ging om particuliere klanten die een abonnement hebben op de krant De Financieel-Economische Tijd én op een andere gespecialiseerde gedrukte publicatie van de onderneming: De Belegger en/of Wall Street Invest en/of Beurssignaal Fax. In totaal zijn 1.136 geldige enquêtes ingezameld en verwerkt: een respons van 37.8%.

■ RESULTATEN

Toegang tot elektronische informatie: computerconfiguratie

De ondervraagde lezers zijn goed uitgerust met de nodige hard- en software voor het gebruik van beurssoftwareprogramma's of het raadplegen van financieel-economische informatie via Internet. Van de 1136 ondervraagde personen beschikt 72.5% over een pc.

Driekwart van de lezers die *niet* over een pc beschikt, is ouder dan 55 jaar en 54.4% heeft enkel secundair onderwijs gevolgd. Informatie over het financieel-economisch gebeuren halen zij in de eerste plaats uit de gedrukte media, vooral uit gespecialiseerde tijdschriften. Verder raadplegen zij niet vaker teletekst dan wie wel over een computer beschikt.

De meeste bezitters van een computer hebben ook een cd-romlezer (84.4%), bijna 7 op 10 beschikt over een modem en 57.1% heeft een aansluiting op het Internet. Van de computerbezitters overweegt bovendien 14.2% om een modem aan te kopen, 5.8% wil een cd-romlezer en 28.7% overweegt een aansluiting op het Internet. We mogen dus verwachten dat in de toekomst vrijwel elke computerbezitter ook een aansluiting op het Internet zal hebben. De vele lopende gratis Internetaanbiedingen bevorderen dit zeker, want de kostprijs werd door de meeste respondenten die niet geïnteresseerd zijn in een Internetaansluiting, als belangrijkste belemmering beschouwd.

De computerbezitters die wel een aansluiting op het Internet hebben, vertegenwoordigen 41.4% van alle ondervraagde lezers. Gebruiken zij dit medium nu ook voor het opzoeken van financieel-economische informatie en zo ja, vervangt die informatie dan andere media of wordt het naast andere bronnen geraadpleegd?

Financieel-economische Internetsites als informatiebron

Meer dan driekwart van de ondervraagde lezers die een Internetaansluiting hebben, informeren zich ook voor financieel-economisch nieuws via de daarin gespecialiseerde Internetsites (78.5%). Daarnaast stellen we vast dat 21.5% van de Internetbezitters dit medium nog niet als financieel-economische informatiebron hanteert. Een significante 53,6% onder hen heeft een universitaire opleiding en 66.3% is ouder dan 45 jaar. Slechts 13% is lid van een club, en zij beleggen grotere portefeuilles dan wie het Internet als financieel-economisch nieuwsmedium wel hebben ontdekt.

Analyse van de factoren die de interesse van de Internetbezitters voor het gebruik ervan als financieel-economisch nieuwsmedium kunnen verklaren, wijst het volgende uit:

Persoonlijke gegevens

Er is een relatie tussen het zoeken naar financiële informatie via Internet enerzijds en de *leeftijd* en de *opleiding* anderzijds. De helft van de Internetbezitters die zich ook via dit medium informeren voor economisch nieuws, is jonger dan 45 jaar; twee op tien hebben een diploma van enkel secundair onderwijs, 4 op tien volgden hoger niet-universitair onderwijs en vier op tien volgden universitair onderwijs. In verhouding tot de andere opleidingscategorieën ligt het aantal universitair dat financieel-economisch nieuws zoekt via het Internet, lager dan verwacht, ondanks een aansluiting op het Net.

Beleggersprofiel

Het profiel van de gebruiker van het Internet als financiële informatiebron wordt zeker ingegeven door een behoefte aan (nog) meer informatie over de financiële markten en bedrijfsnieuws in het algemeen. Het gaat om een gepassioneerde informatieconsument van alle mogelijke financiële informatiebronnen: naast de gedrukte, audiovisuele en - nu ook - elektronische bronnen, zoekt deze belegger ook via persoonlijke contacten financiële informatie. De betrokkenheid met de 'content' is bijzonder groot.

Het lidmaatschap van een beleggingsclub is duidelijk een verklarende variabele voor het gebruik van Internet als financiële bron: bijna een kwart van de Internetbezitters die op Internet ook financieel nieuws zoekt, is lid van een beleggingsclub.

De zoekers van financiële informatie via Internet volgen meerdere *financiële markten*: Easdaq, de Beurs van Amsterdam, New York Nasdaq, New York Nyse, de beurzen van Parijs en Frankfurt, Euro.NM en de Beurs van Londen scoren hierbij opvallend hoog. Meer dan drie kwart van de Internetbezitters (77.6%) die financiële informatie zoekt via het Internet, bezoekt hiervoor de *sites* van beurzen. Sites van bankinstellingen worden door 54.6% van hen geraadpleegd, sites van kranten door 43.5%, sites van tijdschriften door 23.3% en sites van beleggingsclubs eveneens door 23.3%.

Analyse van de *concrete informatie* waar de Internetgebruikers naar zoeken, leert ons dat driekwart de koersen van de buitenlandse aandelen volgt, 74.1% volgt de koersen van de binnenlandse aandelen, 48.4% zoekt algemene achtergrondinformatie via het Internet, 48.9% volgt bedrijfsinformatie via het net en een opvallende 60.5% volgt beurscommentaar via het Internet. Daarnaast stellen we vast dat van de respondenten die Internet als financiële informatiebron gebruiken, 32.5% *bereid is om te betalen* voor informatie over binnenlandse aandelen en nieuws, 36.2% wil betalen voor informatie over buitenlandse aandelen en nieuws, 22% wil betalen voor algemene financiële informatie, 26.3% voor bedrijfsinformatie en maar liefst 51.6% is bereid om te betalen voor beurscommentaar en advies.

Het Internet wordt ingeschakeld als een informatief instrument om een bepaalde beleggingsportefeuille te beheren, vooral door de jongere generatie met een jonge portefeuille. Veertig procent van de respondenten die zich via het Internet informeren, heeft een *beleggingsportefeuille* van één tot vijf miljoen BEF. Alhoewel er bij de respondenten die het Internet hanteren als financiële informatiebron, geen significante correlatie is tussen de leeftijd en

de grootte van de portefeuille, merken we toch op dat 82.8% van respondenten met een portefeuille van één tot vijf miljoen jonger is dan 45 jaar.

Informatiebronnen en -behoefte

Wie het Internet als financieel-economisch informatiemedium heeft ontdekt, staat ook gemakkelijker open voor aanverwante informatiediensten en -producten zoals *beurssoftware*.

In totaal heeft 43.1% van de groep die het Internet als zakelijk nieuwsmedium hanteert, ook beurssoftwarepakketten. Van de Internetbezitters die het Net niet gebruiken voor financieel nieuws, heeft slechts 14.3% beurssoftwarepakketten. Veel respondenten die het Internet nu al gebruiken (31.7%), zijn momenteel op zoek naar (nieuwe) beurssoftware. Van de Internetbezitters die het Net niet raadplegen voor economisch nieuws, is 28.7% op zoek naar beurssoftware.

De Internetbezitters die dit medium niet raadplegen voor financiële informatie, lezen daarom niet meer of minder *gedrukte publicaties* dan zij die het Internet wel gebruiken. Voor wat de kranten betreft, is er geen enkel betekenisvol verband tussen het lezen van een bepaalde titel en het al dan niet hanteren van het Internet als financieel-economische informatiebron. Alle Vlaamse kranten en tal van buitenlandse titels zijn in het onderzoek betrokken.

Voor periodieke publicaties merken we een positief verband tussen Internetgebruik en de titels Cash, de Nieuwsbrief van de Vlaamse Federatie van Beleggers, Beurstips en Wall Street Invest: meer lezers van die titels raadplegen ook het Internet voor financiële informatie.

Eenzelfde vaststelling geldt voor wat betreft het raadplegen van *teletekst*. Duidelijk meer respondenten die het Internet raadplegen, gebruiken daarnaast ook teletekst als financiële informatiebron (79.1% van de Internetbezitters) dan teletekstbezoekers die het Internet niet raadplegen als financiële informatiebron (54.3% van de Internetbezitters).

Informatieconsumptie

De lezers van De Financieel-Economische Tijd die het Internet als zakelijk nieuwsmedium gebruiken, doen dit intensief. Bijna een kwart van de respondenten die zich via Internet informeren, *besteedt* op jaarbasis meer dan 25.000 BEF aan informatie.

Niet alleen is de respondent die informatie zoekt via Internet, bereid om meer geld uit te geven aan informatie in het algemeen, hij steekt er ook

meer *tijd* in: 27.9% is meer dan twee uur per dag of zelfs de ganse dag door met financieel-economische informatie bezig.

Nadere analyse wijst uit dat 38.2% van de Internetbezitters die de ganse dag door met financieel-economische informatie bezig zijn, een zelfstandig beroep heeft, 20.6% is bediende en 23.5% is gepensioneerd. Toch is het beroep geen verklarende factor voor de tijd die een respondent besteedt aan het doornemen van zijn financieel-economische informatie.

Tenslotte stellen we ook een betekenisvol verband vast tussen Internetgebruik en de gewenste snelheid van financieel-economische informatie: 71.9% van de gebruikers van Internet wenst in real time of desnoods met een vertraging van 15 minuten geïnformeerd te zijn over financiële informatie zoals koersen en aandelen. Van diegenen die het Internet niet gebruiken voor dergelijk nieuws, stelt 28.6% zich tevreden met de slotkoersen en 33.7% vindt de snelheid onbelangrijk. Met de huidige evolutie naar continue beurzen wordt het Internet uiteraard het medium bij uitstek voor snelle informatie. De gewenste snelheid beïnvloedt duidelijk het gebruik van Internet als financieel informatiemedium.

■ BESLUIT

Uit dit onderzoek blijkt dat iets meer dan vier op tien lezers van De Financieel-Economische Tijd en een ander beleggingsproduct van Uitgeversbedrijf Tijd over een Internetaansluiting beschikt. Door het stijgend aantal gratis Internetaanbiedingen kan dit aantal in de nabije toekomst zelfs verdubbelen, aangezien de kostprijs van aansluiting als een belangrijke drempel tot het Internet werd genoteerd. Driekwart van de Internetbezitters gebruikt het Net ook als zakelijk nieuwsmedium.

Verklarende variabelen voor het gebruik van het Internet als financieel informatiemedium zijn: de leeftijd (eerder jonger dan 45 jaar), de opleiding (eerder een niet-universitaire opleiding), de grootte van de portefeuille (eerder minder dan 5 miljoen BEF), lidmaatschap van een club (22.7% is lid van een club), en het volgen van meerdere internationale financiële markten. Voorts beschikken Internetbezitters die het medium als zakelijke informatiebron gebruiken, over beurssoftware en zijn zij ook meer op zoek naar bijkomende softwareprogramma's. Ze bezoeken vooral de sites van beurzen, gevolgd door de sites van banken, kranten, tijdschriften en clubs, op zoek naar - in de eerste plaats - de koersen van binnen- en buitenlandse aandelen, maar vooral ook beurscommentaar. De helft onder hen wil betalen voor beurscommentaar en -advies via Internet, ongeveer een derde wil betalen voor nieuws over aandelen of algemene achtergrondinformatie.

Wie vandaag het Internet als financieel-economische informatiebron raadpleegt, doet dit complementair aan gedrukte media, teletekst en beurssoftwareprogramma's. Het gaat om een groep beleggers die zoveel mogelijk financiële informatie wil, er bijgevolg veel geld aan besteedt en er ook dagelijks mee bezig is. De snelheid van de datatransmissie is een belangrijke factor voor het raadplegen van economische informatie via het Internet (in real time). Er zijn wel aanwijzingen dat deze belegger nog meer behoefte heeft aan beurssoftware, maar ook aan informatie en begeleiding wat betreft beleggen enerzijds en het gebruik van het Internet als moderne financiële informatiebron anderzijds. Beurzen, banken en kranten zijn de meest geraadpleegde sites; er is wel vraag naar beurscommentaar en -analyse via het Internet.

Initiatieven zoals het aanbieden van 'lower value' beurssoftware als startpakket via Internet, gespecialiseerde chat channels en andere vormen van 'content sharing' (onder andere in beleggingsclubs) verlagen wellicht voor veel beleggers de drempel tot de informatiewereld van het Internet.

AUTEUR

Heidi Lagast is als wetenschappelijk medewerker en assistent verbonden aan het Departement Communicatiewetenschappen van de Universiteit van Gent.